

وکیل

کلیدواژه: توکل، خداوند، قرآن، حدیث.

پرسش: صفت وکیل خداوند را با توجه به لغت، قرآن و حدیث توضیح دهید؟

فهرست مندرجات

- ۱ - واژه‌شناسی وکیل
- ۱.۱ - نظر فیومی
- ۱.۲ - نظر ابن اثیر
- ۲ - وکیل در قرآن و حدیث
- ۳ - منبع

واژه‌شناسی وکیل

صفت «وکیل»، بر وزن «فعلیل»، از ریشه «وکل» برگرفته شده است که بر اعتماد کردن به دیگری در کاری دلالت می‌کند، و توکل، به معنای ابراز ناتوانی در کار و اعتماد کردن به دیگری است و شخص، از آن‌رو «وکیل» نامیده می‌شود که کار به او واگذار می‌گردد.

← نظر فیومی

فیومی گفته است: وکیل، بر وزن «فعلیل» به معنای «مفعول» است؛ زیرا کارها به او واگذار شده است و به معنای «فاعل» است، آن‌گاه که به معنای نگه‌دار باشد و از همین معناست این آیه شریف: «خدا، ما را بس است و نیکو وکیلی است».

← نظر ابن اثیر

ابن اثیر گفته است: وکیل، در نام‌های خدای متعال، به معنای کسی است که **سرپرست** و عهده‌دار روزی بندگان است، و حقیقت آن، این است که وکیل، عهده‌دار کاری است که به او واگذار شده است. نیز گفته شده که وکیل به معنای **بسنده** (کفایت کننده) است.

وکیل در قرآن و حدیث

در قرآن کریم، برگرفته‌ها از ریشه «وکل» ۵۵ بار به خدای سبحان نسبت داده شده است و صفت «وکیل»، شش بار مانند این آیه: «خدا وکیلی بسنده است»، سه بار به صورت: «بر هر چیزی وکیل است»، دو بار به صورت: «بر آنچه می‌گوییم، وکیل است»، یک بار به صورت: «خدا ما را بس است و نیکو وکیلی است»، یک بار به صورت: «او را وکیل بگیر»، و یک بار به صورت: «که جز مرا وکیل نگیرید»، به کار رفته است. همان‌طور که در بحث لغوی گفته شد، صفت «وکیل»، هم می‌تواند به صورت مفعولی (به معنای شخصی که کارها به او واگذار می‌شود) باشد و هم به صورت فاعلی (به معنای نگه‌دار، سرپرست، ضامن و بسنده).

از جهت دیگر، صفت وکیل را می‌توان از جهت تکوینی و تشریحی مورد توجه قرار داد. وکیل بودن خدا، به لحاظ تشریحی، به این معناست که مؤمنان، امور خود را به خدا واگذار می‌کنند و به او اعتماد می‌ورزند و از آموزه‌های رسولان او پیروی می‌کنند. این سخن خدای متعال: «پروردگار مشرق و مغرب است و خدایی جز او نیست. پس، او را وکیل بگیر»، به این نوع از وکالت اشاره دارد.

وکیل به لحاظ تکوینی نیز به این معناست که امور موجودات از لحاظ تکوینی، یعنی آفرینش و نگهداری و تدبیر، در دست خداست. این نوع وکالت، ارتباطی با **اراده** و **اختیار** انسان‌ها ندارد، و خدا، این نوع وکالت را نسبت به همه چیز دارد. آیه کریم: «و او بر هر چیزی وکیل است»، بر **وکالت تکوینی** خدای متعال، دلالت می‌کند.

منبع

حدیث‌نت، برگرفته از مقاله «وکیل» تاریخ بازبایی ۱۳۹۶/۱۲/۱۷.